

ЛИТЕРАТУРА

1. Арнольд И. В. Стилистика английского языка / Ирина Владимировна Арнольд. – М. : Флинта : Наука, 2002. – 384 с.
2. Базылев В. Н. Общее языкознание / Владимир Николаевич Базылев. – М. : Гардарики, 2007. – 285 с.
3. Понятие чести и достоинства, оскорбления и ненормативности в текстах права и средств массовой информации / [отв. ред. А. К. Симонов]. – М. : Права человека, 1997. – 128 с.

СПЕЦИФІКА ЕРОТИКИ ТІЛА ТА ЕРОТИЗАЦІЇ В ХУДОЖНІЙ ПРОЗІ В. ВУЛФ ТА Д. Г. ЛОУРЕНСА: СЕМАНТИКО-КОГНІТИВНИЙ АНАЛІЗ

ГАЛУЦЬКИХ І. А.

Запорізький національний університет

Дослідження художньої семантики тексту і образності як його емоційно-сміслової домінанти проводяться в руслі різноманітних лінгвістичних парадигм, з-поміж яких особливо актуальним є їх когнітивний напрям [3; 5; 8; та ін.], який переводить вивчення художньої семантики в площину аналізу ментальних процесів і когнітивних процедур, що лежать в основі формування образів, а це дозволяє висвітлити способи віддзеркалення в них знань про світ.

Охудожненню в ході утворення образності художнього тексту підлягає велика кількість різноманітних явищ навколишньої дійсності, з-поміж яких, зважаючи на очевидний антропологічний принцип сучасного світогляду, значуще місце посідає людина та її тілесність [див. огляд: 6].

При цьому, як відзначають дослідники, спостерігається істотне підвищення зацікавленості проблемами тілесного буття людини в літературі ХХ століття [12; 14; 19], а особливо – в літературі епохи модернізму [9; 11; 13; 17], тенденція до чого зберігається і впродовж періоду після II Світової війни [2; 20]. Як зазначає Л. Татару, тема тіла і тілесності у творах епохи модернізму отримала явне акцентування [17] у двох іпостасях: як “фізичне, соціальне, модерністськи осмислене тіло (маріонеткова структура), і як асоціальне модерністське тіло” [17, с. 73]. Помічають дослідники і цікавість модерністів до homo somaticos – “людини тілесної” [4], які, акцентують увагу не тільки на “тілі соціальному” і “тілі культурному”, а й на “тілі біологічному”, що зумовлюється філософією відчуження в основі ідей модернізму, яка виявляється в готовності людини визнати абсурдність свого існування, віддаленні її від суспільства та зануренні у власні індивідуальні переживання, часто фізіологічного і, зокрема, еротичного характеру. Експліцитна увага до людського “біологічного тіла”, його “соматики” та “потаємного еросу” в художніх творах письменників-модерністів досліджується в низці літературознавчих праць [9; 25], хоча поза увагою залишається вивчення специфіки образного віддзеркалення еротики тіла та процесів еротизації в ході утворення образності, що надало б системності та завершеності отриманим

в них даним. Потреба дослідження останніх аспектів визначає актуальність пропонованої розвідки.

Отже, метою цієї статті є вивчення та порівняльний аналіз специфіки образного відображення еротики тіла та процесів еротизації під час утворення образності в художній прозі В. Вулф та Д. Г. Лоуренса. Під процесами еротизації ми розуміємо “прийом образної трансформації, заснований на актуалізації еротичних смислів образу або – рідше – у процесі проектування нових смислів еротичного характеру, не притаманних образу першоджерела” [1, с. 26].

Дослідження виконується на матеріалі художньої прози англійських письменників-модерністів Вірджинії Вулф і Девіда Г. Лоуренса за допомогою застосування методів семантико-когнітивного аналізу, що передбачає реконструювання концептуальних метафор в тексті [24; 21; 23, р. 47–53].

За допомогою концептуального аналізу встановлено метафоричний діапазон (перелік корелятивів) і спектр (перелік референтів) концептосфери ТІЛО ЛЮДИНИ / HUMAN BODY в площині його еротичного сприйняття й, отже, окреслено конфігурацію концептуального простору тілесного коду в розрізі його еротичних аспектів. Аналіз виявив також спільні та відмінні риси віддзеркалення еротики тіла та процесів еротизації в художній прозі В. Вулф та Д. Г. Лоуренса.

Серед *відмінних рис* перше, що привертає до себе увагу – це різниця в загальній ролі еротики тіла у творах В. Вулф та Д. Г. Лоуренса. У той час як у художніх творах В. Вулф спостерігається відсутність у складі сюжетної лінії теми еротики тіла і сексуальних стосунків, у прозі Д. Г. Лоуренса вона є експліцитною, вписаною в сюжет і такою, що складає значущі фрагменти сюжетної лінії його творів, деякі з яких належать до класики еротичного роману. Ілюстрацією може слугувати фрагмент роману “Коханець Леді Чаттерлей” (“Lady Chatterley’s Lover”), у якому йдеться про значущість сексуального життя у формуванні вичерпного пізнання світу: “*I wasn’t talking about knowledge... I was talking about the mental life,*” *laughed Dukes. “Real knowledge comes out of the whole corpus of the consciousness; out of your belly and your penis as much as out of your brain and mind”* [29, р. 38], а також фрагмент того ж роману, у якому описується статевий акт: “*And softly, with that marvellous swoon-like caress of his hand in pure soft desire, softly he stroked the silky slope of her loins, down, down between her soft warm buttocks, coming nearer and nearer to the very quick of her. And she felt him like a flame of desire, yet tender, and she felt herself melting in the flame*” [29, р. 202], та фрагмент, у якому більшу частину уваги приділено опису відчуттів під час статевого акту: “*She saw the image of him, naked white with tanned face and hands, looking down and addressing his erect penis as if it were another being, the odd grin flickering on his face. Tha’s got the nicest woman’s arse of anybody! And she felt his hand warmly and softly closing over her tail again, over her secret places, like a benediction. And the warmth ran through her womb, and the little flames flickered in her knees...*” [29, р. 320], де автор у словах Конні Чаттерлей порівнює його з солодкою смертю, отриманою немовби від удару меча (*thrust of a sword in her softly-opened body, and that would be death*).

Наведені фрагменти тексту роблять очевидним факт метафоричності контекстів, у яких образний ряд формується за участю еротичного тіла як об'єкта переосмислення, де тіло представляється крізь призму інших об'єктів і явищ навколишнього світу. Ця частина образного ряду, притаманна творам Д. Г. Лоуренса, становить 17 % контекстів досліджуваних художніх текстів, у яких ідеться про еротичну тіла. Серед тілесних ознак, що виступають об'єктами образного переосмислення, знаходимо назви частин чоловічого та жіночого тіла ерогенного характеру: *tongue, lip, breasts, mouth, flesh, penis, loins*, джерелом формування образів для яких виступають *фрукт (pear, peach), пташка (bird), ландшафт (slopes), артефакт (gates, sword)* та ін., а також образи, пов'язані з тілесними міжстатевими стосунками (*sex, love, passion*).

Так, жіночі *груди (breast)* у романі Д. Г. Лоуренса “Lady Chatterley’s Lover” (“Коханець Леді Чаттерлей”) отримують образне переосмислення, уподібнюючись до фрукта – груші (*breasts were pear-shaped*), що узагальнює концептуальна метафора ЖІНОЧІ ГРУДИ – ЦЕ ГРУШІ / BREASTS ARE PEARS та ілюструє наступний фрагмент тексту: *Her breasts were rather small, and dropping pear-shaped. But they were unripe, a little bitter, without meaning hanging there* [29, p. 77].

Вибір автором такого метафоричного корелята жіночих грудей коріниться у символічному сприйнятті різних фруктів узагалі, багато з яких мають еротичну символіку [22; 18, с. 97], що ґрунтується на сприйнятті стиглих плодів як символів родючості, достатку [15, с. 382] та асоціаціях пишних округлих жіночих форм з плодючістю та материнством.

Вигини округлого жіночого тіла схожі в Д. Г. Лоуренса на природно-географічний рел'єф: ПОПЕРЕК – ЦЕ СХИЛ ПАГОРБА / LOINS ARE HILL SLOPES, що ілюструє наступний контекст: *And softly, with that marvellous swoon-like caress of his hand in pure soft desire, softly he stroked the silky slope of her loins, down, down between her soft warm buttocks, coming nearer and nearer to the very quick of her* [29, p. 202]. Очевидно, основою такого напряму образного переосмислення є міфологічні уявлення про виникнення Всесвіту з тіла людини [10, с. 91–108], окремі частини якого відповідають частинам ландшафту, деякі з яких також відмічені сексуальною символікою [16, с. 97].

Образ *чоловічого статевого органа (penis)* в Д. Г. Лоуренса концептуалізується крізь призму метафори ПЕНІС – ЦЕ ПТАХ / PENIS IS A BIRD, порівняємо: *The desire rose again, his penis began to stir like a live bird* [29, p. 137], що також не є випадковим метафоричним корелятом, зважаючи на “чоловічу”, фалічну символіку птаха в багатьох культурах [22].

Рот (mouth), як одна з ерогенних зон людського тіла, образно уподібнюється до *воріт (gates)*. Такий напрямок образної концептуалізації узагальнює метафора РОТ – ЦЕ ВОРОТА / MOUTH IS A GATE, що демонструє контекст наступного фрагменту художньої прози Д. Г. Лоуренса: *So, the mouth is the great sensual gate to the lower body* [30, p. 99]. Очевидно, що Д. Г. Лоуренс, наголошуючи на такому атрибуті “воріт” як “чуттєвий” (*sensual*) і представляючи їх як вхід до нижньої частини тіла, тілесного низу (*sensual gate to the lower body*), достатньо прозоро акцентує притаманну цій частині тіла сексуальну символіку, відповідно до якої рот символізує жіночі геніталії [18, с. 97].

Специфіку образної концептуалізації *статевих стосунків, тілесного кохання* (*sex, passion, love*) у Д. Г. Лоуренса узагальнено відбивають напрями переосмислення крізь призму метафор СЕКС – ЦЕ АЛКОГОЛЬНИЙ НАПІЙ / SEX IS AN ALCOHOLIC DRINK, СЕКС – ЦЕ ІДОЛ / SEX IS AN IDOL, СЕКС – ЦЕ СПІЛКУВАННЯ / SEX IS COMMUNICATION, КОХАННЯ – ЦЕ БОРОТЬБА / LOVE IS A FIGHT та ПРИСТРАСТЬ – ЦЕ НЕНАВИСТЬ / PASSION IS HATRED, докладно описаних у праці [7].

Щодо процесів *еротизації*, за яких тілесність виступає джерелом концептуалізації, то вони притаманні ходу утворення образності творів обох досліджуваних авторів. Такі процеси спостерігаємо в переважній кількості контекстів (73 %). У такому випадку суть утворення образності виглядає як приписування об'єктам навколишнього світу (з-поміж яких як конкретні – *рослина, вогонь, артефакт, природні явища*, так і абстрактні – *світло, почуття, емоції, душа* та ін.) еротичних ознак, притаманних людському тілу.

Загалом процеси еротизації, які використовували як Д. Г. Лоуренс, так і В. Вулф, демонструють східні риси, які полягають в однакових напрямках переосмислення, обраних авторами, рівно як і у виборі ідентичних об'єктів образної концептуалізації. Проте помітні й незначні відмінності.

Найважливішою спільною рисою є той факт, що процеси еротизації в обох авторів ідуть не шляхом проектування непритаманних ознак еротичного характеру об'єктам навколишнього світу, а шляхом *актуалізації вже існуючих* у їхньому символічному значенні, що зберігається в колективному позасвідомому.

Є і інші східні риси. Так, наприклад, найбільш значуща роль (33 %) у створенні еротичної образності належить “язику” (*tongue*) та дії, що він здійснює (*lick*), з яким у Д. Г. Лоуренса та В. Вулф у більшій частині контекстів співвідносяться листки рослин (ЯЗИКИ – ЦЕ ЛИСТКИ РОСЛИНИ / TONGUES ARE LEAVES OF PLANT), порівняємо приклади у В. Вулф та Д. Г. Лоуренса: “*And there is ripple and laughter like the dance of olive **trees** and their **myriad-tongued** grey **leaves** when a seafarer, biting a twig between his lips where the many-backed steep hills come down, leaps on shore*” [33, p. 163] та “*Primroses were everywhere in nests of pale bloom upon the dark, steep face of the cleft, and **tongues of fern** hanging out, and here and there under the rods and twigs of bushes were tufts of wrecked Christmas roses, nearly over, but still, in the coldest corners, the lovely buds like handfuls of snow*” [28, p. 18].

Вектор переосмислення тут не є випадковим, оскільки еротичні конотації джерела й об'єкта концептуалізації криються у фалічній символіці обох [18, с. 97; 15, с. 404].

Не менш невідповідним, на наш погляд, є також вибір обома авторами об'єктом для переосмислення через уподібнення до *язика(ам)* деяких фізичних явищ, зокрема *вогню* (ЯЗИК – ЦЕ ПОЛУМ'Я ВОГНЮ / TOUNGE IS FLAME OF FIRE), в основі чого лежить аналогічна символіка [15, с. 253; 16, с. 143]. Проілюструємо фрагментами текстів: [...] *feel her derision steal round me, feel her laughter curl its **tongues of fire** round me and light up unsparingly my shabby dress, my square-tipped finger-nails, which I at once hide under the table-cloth.* [33, p. 121].

The pit-bank loomed up beyond the pond, flames like red sores licking its ashy sides, in the afternoon's stagnant light [26, p. 181].

В. Вулф та Д. Г. Лоуренс використовують як джерело образного переосмислення також таку частину обличчя, як *губи*, приписуючи їм артефактам (предметам побуту – вазі (*vase with a crinkled lip*), телефону (*telephone with its lip stretched to my whisper*), зброї – гарматі (*lips of a cannon*) та ін.: *She drew a green vase with a crinkled lip towards her, and began pulling out the tight little chrysanthemums, which she laid on the table-cloth, arranging them fastidiously side by side* [34, p. 6]; *I love the telephone with its lip stretched to my whisper, and the date on the wall; and the engagement book* [33, p. 168]; *But now Orlando was to learn how little the most tempestuous flutter of excitement avails against the iron countenance of the law; how harder than the stones of London Bridge it is, and than the lips of a cannon more severe* [31, p. 82]. Фрагменти ілюструють імплікацію концептуальної метафори ГУБИ – ЦЕ КРАЇ ПОРОЖНЬОЇ ПОСУДИНИ / LIPS ARE EDGES OF HOLLOW ENCLOSED SPACE THAT CAN BE FILLED. Очевидно, що “губами” В. Вулф наділяє об’єкти, які є порожніми посудинами, що можуть бути наповненими або обмежують порожній простір і можуть приймати щось всередину, що підпадають під категорію жіночих сексуальних символів, відповідно до теорії З. Фрейда, оскільки асоціюються з жіночими геніталіями [18, с. 97–98].

В обох авторів спостерігаємо еротизацію природних явищ, які в образному уявленні В. Вулф та Д. Г. Лоуренса мають *губи*, наприклад, мушля (*shells with red lips*), ріка (*river's lip*), порівняємо: *Twisted shells with red lips like unicorn's horns ornamented the mantelpiece, which was draped by a pall of purple plush from which depended a certain number of balls* [34, p. 9]; *They toiled forward along a tiny path on the river's lip. Suddenly it vanished. The bank was sheer red solid clay in front of them, sloping straight into the river* [27, p. 285]. Еротичне отілення в наведених фрагментах текстів пов’язане з еротичною символікою води, що є жіночим началом [16, с. 143], і, отже, становить подвійну жіночу символіку (*shells with red lips*), притаманну і *губам*, і *мушлі* [16, с. 143]. Аналогічним є механізм образного отілення *ріки* у Д. Г. Лоуренса (*river's lip*).

Образні засоби виразності в прозі В. Вулф і Д. Г. Лоуренса формуються і за рахунок приписування притаманних людині станів чуттєвої природи. Порівняємо наведені фрагменти, які ілюструють перенесення авторами ознак “пристрасть” (*rose flowering with chaste passion*), “оголеність” (*rose-hips stood naked*), “екстаз” (*roses ... expanded in an ecstasy*) на *троянди*: “*She looked at her roses. They were white, some incurved and holy, others expanded in an ecstasy*” [27, p. 144] – у Д. Г. Лоуренса та “*One could imagine every sort of scene in her youth, when with her good blue eyes, her straight firm nose, her air of cool distinction, her piano playing, her rose flowering with chaste passion in the bosom of her muslin dress, she had attracted first the young men to whom such things*” [32, p. 107] – у В. Вулф. Не випадково, мабуть, обрано саме цю квітку – символ кохання, якій приписуються ці ознаки, роблячи її немов би учасником любовного акту.

Досить помітною є ще одна ознака-атрибут еротики тіла – “оголеність” (*naked, nakedness*): її задіяно у 22 % випадків еротизації образів у художній

прозі, переважно творах Д. Г. Лоуренса. Вона переноситься на цілу низку різноманітних об'єктів і явищ, з-поміж яких абстрактні явища (*hunger, hate, soul*), фізичні явища (*sound, air*), частини тіла (*eyes*), просторові характеристики (*field, landmark, town*), частини будівельних конструкцій (*wood*), флора (*roses*), де вона може переосмислюватись як “явно виражений, акцентований”: *Besides, they had met in a naked extremity of hate, and it was a bond* [27, p. 353]; “відкритий, уразливий”: *But still her soul was naked in her great dark eyes, and there was the same yearning appeal upon her* [27, p. 170]; “беззахисний, ранимий”: *She laughed with a naked, painful sound* [27, p. 169].

Результати вивчення еротичних аспектів тілесності в прозі англійських модерністів – В. Вулф і Д. Г. Лоуренса – загалом продемонстрували її значущість у формуванні образного простору художньої прози аналізованого періоду. Попри деякі відмінності в зображенні еротичного тіла та в процесах еротизації, у творах В. Вулф та Д. Г. Лоуренса помітне домінування східних рис у цій площині, що свідчить про тенденцію, притаманну художній прозі періоду модернізму.

ЛІТЕРАТУРА

1. Акинъшина К. Ю. Трансформация художественного образа в рекламе: философско-эстетический анализ / К. Ю. Акинъшина // Ползуновский Вестник. – 2006. – № 3. – С. 19–27.
2. Аствацатуров А. А. Эротическая утопия и симулякры сознания у Генри Миллера / А. А. Аствацатуров // Дискурсы телесности и эротизма в литературе и культуре. – М., 2008. – С. 142–165.
3. Белехова Л. І. Словесний поетичний образ в історико-типологічній перспективі : лінгвокогнітивний аспект / Лариса Іванівна Белехова. – Херсон : Айлант, 2002. – 368 с.
4. Быховская И. М. “Номо somatikos”: аксиология человеческого тела / Ирина Марковна Быховская. – М. : Эдиториал УРСС, 2000. – 208 с.
5. Воробйова О. П. Равлик і метелик у вирі буття : когнітивні аспекти // Вісник Київського національного лінгвістичного університету. Серія : “Філологія” / [гол. ред. Корольова А. В.]. – К. : Вид-во КНЛУ, 2011. – Т. 14. – № 1. – С. 25–35.
6. Галуцьких І. А. Телесность в художественном тексте (аналитический обзор) / І. А. Галуцьких // Материалы IV Международной научной конференции. – М., 2012. – С. 52–56.
7. Галуцьких І. А. Специфіка образної концептуалізації сексуальності людського тіла та сексуальних стосунків в контексті художнього твору / І. А. Галуцьких // Семантика мови і тексту : [матеріали XI Міжнар. наук. конф.]. – Івано-Франківськ, 2012. – С. 107–110.
8. Горчак Т. Ю. Словесний образ-символ в американській поезії ХХ століття : когнітивно-семіотичний аспект : фвтореф. дис. ... канд. філол. наук : спец. 10.02.04 “Германські мови” / Т. Ю. Горчак. – К., 2009. – 20 с.
9. Дискурсы телесности и эротизма в литературе и культуре. Эпоха модернизма. Антология / [ред. Д. Иоффе]. – М. : Ладомир, 2008. – 528 с.
10. Евсюков В. В. Мифы о вселенной / Валерий Владимирович Евсюков. – Новосибирск : Наука, 1988. – 177 с.

11. Зульфигарова Ф. С. Своеобразие образа человека в творчестве Вирджинии Вулф / Ф. С. Зульфигарова // Вопросы филологических наук. – 2007. – № 3. – С. 47–50.
12. Лебедева Е. В. Проблема телесности в философии С. Н. Булгакова : дисс. ... канд. филос. наук : 09.00.03 / Елена Владимировна Лебедева. – М., 2003. – 173 с.
13. Панченко В. Антропология статевиx взаємин у романі Д. Г. Лоренса “Коханець Леді Чатарлей” [Електронний ресурс] / В. Панченко // *Studia methodologica* : “Антропология літератури: комунікація, мова, тілесність”. Вип. 25. – Режим доступу : http://studiamethodologica.com.ua/?page_id=249
14. Полтаробатько Е. Д. Категория телесности в акмеистическом дискурсе : дисс. ... канд. филол. наук : 10.01.01 / Елена Дмитриевна Полтаробатько. – М., 2009. – 189 с.
15. Рошаль В. М. Полная энциклопедия символов. – М. : АСТ ; СПб. : Сова, Харвест, 2007. – 515 с.
16. Свирепо О. А., Туманова О. С. Образ, символ, метафора в современной психотерапии / О. А. Свирепо, О. С. Туманова. – М.: Изд-во Института Психотерапии, 2004. – 270 с.
17. Татару Л. В. Представление концепта “Тело человека” в композиционно-нарративной структуре модернистского текста / Л. В. Татару // Вестник СПбУ. – Вып. 4 (Ч. II). – 2007. – С. 68–77.
18. Фрейд З. Введение в психоанализ. Лекции / Зигмунд Фрейд. – М. : Наука, 1991. – 456 с.
19. Штейнбук Ф. М. Антропологічність тілесності в текстових стратегіях сучасної літератури в контексті відношення до власного тіла / Ф. М. Штейнбук // *Культура народів Причорномор'я*. – 2006. – № 92. – С. 86–90.
20. Штохман Л. Антропология нарації : стать, гендер і сексуальність в романі Дженет Вінтерсон “Тайнопис плоти” [Електронний ресурс] / Л. Штохман // *Studia methodologica*: “Антропология літератури: комунікація, мова, тілесність”. Вип. 25. – Режим доступу : http://studiamethodologica.com.ua/?page_id=249
21. Fauconnier G., Turner M. *The Way We Think : Conceptual Blending And The Mind's Hidden Complexities* / G. Fauconnier, M. Turner. – N. Y. : Basic Books, 2003. – 464 p.
22. Greif P. *Symbolarium* [Електронний ресурс] / Энциклопедия символов. – Режим доступу : <http://wiki.symbolarium.ru/index.php/>
23. Kövecses Z. *Metaphor : A Practical Introduction* / Zoltan Kövecses. – Oxford : OUPress, 2002. – 400 p.
24. Lakoff G., Johnson M. *Metaphors We Live by* / G. Lakoff, M. Johnson. – Chicago : University of Chicago Press, 1980. – 347 p.
25. Woods G. *Articulate Flesh. Male Homo-Eroticism and Modern Poetry* / Gregory Woods. – New Haven, L. : Yale University press, 1987. – 280 p.

ИСТОЧНИКИ ИЛЛЮСТРАТИВНОГО МАТЕРИАЛА

26. Lawrence D. H. *Odour of Chrysanthemums* / D. H. Lawrence // *The Prussian Officer and Other Stories* / [ed. J. Worthen]. – L. : Penguin Group, 1995. – P. 181–200.
27. Lawrence D. H. *Sons and Lovers* / David Herbert Lawrence. – N. Y. : Empire Books, 2011. – 400 p.

28. Lawrence D. H. Twilight in Italy / David Herbert Lawrence. – N. Y. : CreateSpace, 2011. – 136 p.
29. Lawrence D. H. Lady Chatterley's Lover / David Herbert Lawrence. – N. Y. : Empire Books, 2011. – 374 p.
30. Lawrence D. H. Fantasia of the Unconscious / D. H. Lawrence // Psychoanalysis and the Unconscious and Fantasia of the Unconscious. – Dover Publications, 2006. – P. 53–222.
31. Woolf V. Orlando / Virginia Woolf. – L. : Wordsworth Editions, 1999. – 192 p.
32. Woolf V. Moments of Being / V. Woolf // A Haunted House and Other Short Stories. – Orlando : Mariner Books, 2002. – P. 103–111.
33. Woolf V. The Waves / Virginia Woolf. – L. : Wordsworth Editions, 2000. – 300 p.
34. Woolf V. Voyage Out / Virginia Woolf. – N. Y. : CreateSpace, 2011. – 346 p.

ПОНЯТІЙНИЙ КОМПОНЕНТ У СТРУКТУРІ БІНАРНОГО КОНЦЕПТУ NÄNE

ЛАЩУК О. М.

Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки

Відправною точкою для різноманітних досліджень у сучасній лінгвістиці є людина, спосіб її мислення, взаємодія з іншими людьми, об'єктами навколишньої дійсності, спроба реконструкції духовного універсу різних культурно-історичних спільнот. Лінгвістичні дослідження характеризуються антропологічною спрямованістю, яка розглядає мову як інструмент для пізнання дійсності. Її провідним напрямом є когнітивний підхід, який має на меті дослідження концептів. У межах зазначеного напрямку здійснюється дослідження бінарного концепту NÄNE як невід'ємної буттєвої характеристики німецької особистості, яка, пронизуючи її сутність, залишає свій вияв у внутрішніх процесах і станах та комунікативній поведінці, безпосередньо проявляючись у мовних засобах. У цьому полягає актуальність наукової розвідки.

Термін концепт у лінгвістиці не новий, але за останні десятиліття отримав нове трактування. Він досліджується в межах двох основних напрямів: лінгвокультурного та лінгвокогнітивного. Ці підходи до розуміння концепту не є взаємовиключними, вони різняться векторами: лінгвокогнітивний концепт має напрям від індивідуальної свідомості до культури, а лінгвокультурний – навпаки: від культури до індивідуальної свідомості [3, с. 97]. Про концепти писали та продовжують писати Р. Джакендофф, Дж. Лакофф, А. Вежбицька, Д. С. Ліхачов, Р. М. Фрумкіна, Ю. С. Степанов, О. С. Кубрякова, А. Д. Шмельов, А. А. Залевська, І. А. Стернін, З. Д. Попова, В. І. Карасик, В. А. Маслова, Є. І. Морозова та ін.

Ми приєднуємось до думки науковців, які стверджують, що концепт – це багатовимірне ментальне утворення, у якому виділяються декілька якісно відмінних складових: понятійна, перцептивно-образна / асоціативно-образна / образна, ціннісна [1; 3; 5; 6].